

БІЗНЕС І РЕЛІГІЙНА ЕТИКА

Принципи, які були покладені в основу етики бізнесу, спираються на різні філософські вчення і в своїй основі не мають протиріч із багатовіковим досвідом філософської думки. Але можна виділити такі підходи до проблематики етики бізнесу, що мали найбільше значення для становлення цієї відносно нової дисципліни.

В етиці бізнесу були сформовані 4 основні підходи до моральних проблем бізнесу, що спираються на чотири основних етичних напрями.

релігійна етика

етика утилітаризму

етика обов'язку
(деонтична етика)

етика справедливості

Перший з чотирьох основних підходів до моральних проблем бізнесу засновано на релігійній етиці. Його основою є орієнтація на абсолютні моральні цінності, що беруть свій початок в християнській традиції:

нехай в тебе не
буде інших
Богів крім Мене

не створи собі
кумира

не вбивай

не чини
перелюбу

шануй день
Господній, щоб
святити його; шість
днів працой..., а день
сьомий присвяти
Господу

не кради

не вимовляй
імені Господа
твого даремно

Протиріччя між абсолютним характером самих заповідей та реальністю ділового життя можуть викликати сумніви у самій можливості застосування релігійних заповідей у бізнесі та поверховий висновок про негативне ставлення християнської релігії до багатства.

При більш детальному розумінні християнського ставлення до бізнесу можна побачити, що хоча християнство бачить вищу мету життя людини у пошуках Божого Царства і сам пошук матеріальних благ не може розглядатись як головна мета життя людини, але матеріальні блага можуть бути використані як засіб досягнення цієї вищої мети. При цьому зло не міститься в самих матеріальних речах, а в викривленому, неправильному їх використанні.

“Яка користь людині, якщо вона привласнить весь світ, але душі своїй зашкодить?” (Євангеліє від Матфея. 16.26)

Про те, що “ важко багатому увійти у Царство Небесне” написано у самому Євангелії, але Христос додає “важко тому, хто сподівається на багатство, увійти у Царство Небесне” (Євангеліє від Марка, 10,23-24). Тобто підкреслюється внутрішньо не вільне ставлення до багатства, сподівання на багатство, а не сам факт володіння ним. Ані прибутки, ані торгівля християнством ніколи не засуджувались. Можна навести приклад християнського морального ставлення до торгівлі, до багатства. В 11 столітті політичні ускладнення викликали нестачу галицької солі у Києві. Ціни на цей товар неймовірно зросли. В цій ситуації Печерський монастир відкрив для продажу свої запаси солі і значно понизив цим ціни.

Ті, хто додержувався і додержується в своїй особистій моралі християнських заповідей, буде свою діяльність на загальних принципах:

- ❖ у своїй діяльності співвідносити природну схильність прагнення матеріальних благ із моральними основами;
- ❖ в бізнесі додержуватись загального принципу справедливості - мати розвинену правосвідомість;
- ❖ мати вільний вибір у своїй діяльності - у всіх взаємовідносинах (із акціонерами, співробітниками, конкурентами, інвесторами та інші.) в бізнесі намагатись діяти за абсолютними заповідями так, щоб своєю діяльністю прославляти ім'я Господа;

Аристотель не відокремлював економіку від економічної етики. Він радив своєму синові Нікомаху займатися тільки виробництвом благ. Його принципи знайшли розвиток в ідеях і концепціях католицьких і протестантських теологів, які протягом тривалого часу напружено міркували над проблемами етики бізнесу.

Пряме використання релігійної етики в бізнесі має декілька обмежень.

По-перше, глобалізація сучасного бізнесу призводить до того, що суб'єктами ділових відносин стають люди які належать до різних релігійних вірувань: християнства, іудаїзму, ісламу, буддизму, конфуціанства тощо.

По-друге, абсолютні моральні цінності є важко виконуваними у ситуації конкретного морального вибору. Для цього бізнесмен, який спирається на релігійні моральні цінності, потребує етичного інструментарію, який міг би йому допомогти проаналізувати і розв'язати найважчі проблеми сучасної підприємницької практики.

Виникнення капіталізму в Європі 16- го століття було тісно пов'язане із протестантською Реформацією. Можна сказати, що протестантизм уможливив формування етики бізнесу. Якби він впливав за середньовічною католицькою теологією, що затверджувала, що "заробляння грошей" підлягає моральному осуду, то не зміг би встановити моральних стандартів для досягнення своїх цілей. Як відомо, один з ідеологів католицизму Августин Блаженний затверджував, що "торговець може вважати себе безгрішним, але не може схвалюватися Богом", а засновник католицької філософії Фома Аквінський вірив у те, що більшість форм торгівлі, здійснюваної з метою витягу прибутку, є аморальними. Католицькі теологи розрізняли різні типи економічної активності. Вони розглядали виробництво продукту для продажу як підлягаючому меншому етичному осуду, чим, наприклад, торгівля продуктами або видача позики.

Формальна приналежність до тієї чи іншої конфесії або церкви, механічне зовнішнє виконання обрядів, та зовнішня згода із догматами не призводить ані до життєвого, ані до ділового успіху. Згідно із **християнською етикою**, важливою, при цьому, залишається тільки глибока особиста віра, що підтримує безперервну внутрішню боротьбу людини із самою собою. І основна мета цієї боротьби полягає не в досягненні життєвого успіху, а прагненні до Бога.

